

Lärarhandledning till visning av dokumentärfilmen

Fakten på en **IDENTITET**

en film av Pär Lindström
& Kristina Rozenbeek

Filmen är en fängslande dokumentär på 30 minuter (förkortad version för skolan) om allvarliga konsekvenser av en ung killes handlande. Dokumentärfilmen passar utmärkt som inslag i en temadag kring etik. Ett sätt att använda filmen är som igångsättare till diskussioner kring droger, våld, trafik.

Varje år hjärnskas över 20.000 människor i Sverige genom yttre våld. De flesta skadorna orsakas av olyckor i trafiken och på arbetsplatser. Hjärnskador har olika omfattning och svårighetsgrad. Ofta innebär det långvariga funktionsnedsättningar.

Filmens handling

24-åriga Thomas var med om en bilolycka för tre år sedan. Han körde berusad rakt in i Centralbrons betongräcke i Stockholm. Han fick en rejäl hjärnskada som också påverkade minnet. När han vaknade upp på sjukhuset och tittade på sin kropp fick han en chock: tatueringar överallt. Eftersom Thomas inte kommer ihåg de sista åren innan olyckan måste han fråga sina vänner och sin familj om hur han levde tidigare. Men det han får höra är inte riktigt vad han tänkt sig. Bilden av en kriminell kille som söp, slogs och tog droger växer fram.

Idag kan han inte förstå hur han kunde leva ett sånt liv. Olyckan förändrade Thomas liv drastiskt. I dag sitter han i rullstol och kämpar för att lära sig gå. I samband med hjärnskadan förändrades även Thomas personlighet. Familjen och vännerna var tvungna att lära känna en ny person. Men trots sin hjärnskada ser Thomas olyckan som något positivt också. Han har fått en andra chans.

Syftet med filmen

Med filmen om Thomas vill vi utan pekpinnar stimulera ungdomar till funderingar över sina värderingar i livet. Vi vill få ungdomar att själva tänka efter och vilja diskutera konsekvenser av sitt handlande för sig själv och andra, exempelvis kring alkohol och trafik. Vad kan bli följden av ett vilt liv och alkohol i samband med bilkörning? Men vi vill även genom en varm och positiv film visa att det finns hopp. Hjärnan har en fantastisk förmåga att reparera sig och hitta nya vägar för att fungera.

När vi arbetade med TV-dokumentären om Thomas liv, märkte vi ganska snart att den engagerade väldigt många människor. Vi såg att speciellt ungdomar hade ett stort behov av att få diskutera etikfrågor. Vi visade filmen i ett par skolor och hade diskussioner med eleverna efter visningarna. Vi blev förvånade hur allvarligt ungdomarna diskuterade och det stärkte oss i övertygelsen att arbeta fram en speciell version av filmen för skolan.

Här nedan följer några frågor som engagerade de elever vi mötte. Vi hoppas dock att du inte styrs för hårt av dessa utan låter dina elever få utrymme för sina funderingar och diskussioner.

Diskussionerna kan föras både i stora och små grupper.

Öppningsfrågor

- :: Vad kommer ni ihåg från filmen?
- :: Vad tycker ni att filmen har för budskap?
- :: Vilka frågor/tankar väcker filmen i er själva?
- :: Hur blir man som människa utan minne?

Alkohol/droger och trafik

- :: Varför kör folk onyktra?
- :: Har någon av er åkt med någon som kört berusad?
- :: Hur kan du förhindra att någon som du känner kör onykter?
- :: Varför händer det så många olyckor med yngre inblandade?
- :: Hur skulle du reagera om en vän råkade ut för en svår olycka?
- :: Orsak och verkan, konsekvens av hur man lever
- :: Kan ni ge exempel på vad som kan orsaka en hjärnskada (förutom stroke, syrebrist och tumör)?
- :: Har du något ansvar för hur dina vänner lever?
- :: Vad kan man göra för att hjälpa någon det börjar gå snett för?
- :: Hur mycket påverkas man av den miljö man finns i?
- :: När livets förutsättningar förändras (som för Thomas), vad händer då med relationer och vänskap?
- :: Vad beror det på att en del ungdomar blir väldigt vilda?
- :: Vad tror ni skulle ha hänt om Thomas inte råkat ut för olyckan?

Om Hjärnan och hjärnskador

Av Per Hamid Ghatan, Överläkare och hjärnforskare, Karolinska Sjukhuset

Vår hjärna är ett fantastiskt organ. Den består av upp till 1.000 miljarder nervceller som via synapser (kontaktytor) kommunicerar med varandra. En enda nervcell kan ha upp till 1 miljon synapser som tar emot signaler och skickar dem vidare.

För att kunna vara snabba i det vi gör och samtidigt göra flera saker samtidigt strävar vi efter att genom inlärning skapa minnen som gör vårt beteende automatiskt (tänk på när du talar, går eller cyklar). Denna inlärningsförmåga bygger på att hjärnan hela tiden kan förändra sina egenskaper. För detta måste hjärnan vara känslig, mycket känslig. Det räcker med att du ser en bild eller läser ett ord för att du alltid ska komma ihåg det (11 september t ex). För att vi ska fungera måste vi kunna koncentrera oss, vi måste hålla reda på det som sker just nu, vi måste blixtsnabbt plocka fram det vi lärt oss och vi behöver våra känslor för att värdera det som sker i oss och omkring oss. Vi har ingenting i hjärnan i onödan, allting används hela tiden, utan att vi märker det.

- :: Blunda och räkna tyst från 1-10 på svenska, bra!
- :: Räkna nu tyst från 1-10 på engelska.
- :: Hör Du Din inre röst som Du tänker med?
- :: Vad får hjärnan att just räkna upp 1,2,3,4,5,6,7,8,9 och 10 i rätt ordning?
- :: Hur kan vi växla mellan svenska och engelska?
- :: Vad händer bakom det vi hör med vårt inre öra?

I hjärnan aktiveras olika områden, i så kallade nätverk, där våra funktioner sitter. Men vi är inte medvetna om det. Du behöver inte tänka på vad du gör när du går och till exempel pratar med en kompis eller när du kollar på en spännande film och förstår vad som händer. Men din hjärna är hela tiden aktiv, i det tysta.

När vi drabbas av en hjärnskada krossas eller slits olika delar sönder, skadan sätter igång en biokemisk lavin som i sin tur också förstör hjärnan. Om vi överlever kan alla de känsliga funktioner som finns i vår hjärna skadas. Allt det som vi tar som självklart att vi klarar av, blir mycket svårt; att koncentrera sig, att minnas, att lära sig saker. Det går långsamt att tänka, man kan bli förlamad, tappa känsel, ha svårt att känna om man blir kissnödig eller om man trampar på en spik. Man kan få svårt att prata och att förstå det som andra säger. Allt kan påverkas och det kan förbli så under hela livet.

Tänk på det, hela ditt liv!

Så, det gäller att vara rädd om det man har och det som andra har.

Riksföreningen Hjärnkraft

Arbetar för en bättre rehabilitering av hjärnskadade och obligatorisk rätt till medicinsk och psykosocial utredning, samt för stöd till närstående.

I Hjärnkraft finns skadade, anhöriga och stödjande medlemmar. Organisationen bildades 1987 och har 2 700 medlemmar i 22 länsföreningar. Som medlem i Riksföreningen Hjärnkraft har du möjlighet att hävda din rätt till rehabilitering. Organisationen är ett verktyg för det intressepolitiska arbetet. Som medlem får du också information och medlemstidning, samt möjlighet att träffa andra i liknande situation. I Hjärnkraft hittar du förståelse, kraft, stöd och kunskap.

Adress: Liljeholmsvägen 8 A, Box 47017, 100 74 Stockholm. Tel: 08-447 45 30, fax: 08-447 45 39, e-post: info@hjarnkraft.nu, hemsida: www.hjarnkraft.nu.

Fakta trafik och alkohol

- :: År 2001 upptäcktes 14 180 rattfylleri- och grova rattfylleribrott.
- :: Varje dag räknar trafiksäkerhetsverket med att det befinner sig ca 14 000 berusade förare i trafiken.
- :: 1 av 4 av de som misstänks för rattfylleri är mellan 18 och 24 år.
- :: 18- och 19-åringar löper över sju gånger högre olycksrisk jämfört med äldre i trafiken. Enligt en norsk studie, ökar risken 900 ggr för gruppen 18-24 år att omkomma i trafiken om de har mer än 0,5 promille alkohol i blodet.
- :: Bland 20-24 åringar uppgav 10 procent att de kört bil efter att ha druckit alkohol. Bilbältesanvändningen minskar med alkoholintaget, vilket ökar risken att skadas svårt eller dö. (Källor: NTE, Vägverket, BRÅ)

FilmCentrum • Box 2068 • 103 12 Stockholm
tel 08-545 275 00 • fax 08-545 275 09
e-post: bestallning@filmcentrum.se • hemsida: www.filmcentrum.se